O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Gilosni sotish va uning sifatini nazorat qilish standarti

(FFV-13:2023, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti
Toshkent

STANDARTLAR INSTITUTI #UGKCNUAKAY - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

So‘zboshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan **ISHLAB CHIQILDI.**

2 O‘zbekiston standartlar institutining 2026-yil 25-fevraldagi 6/XSt-26-sonli buyrug‘i bilan **TASDIQLANDI.**

3 Ushbu standart FVV-13:2023 “Concerning the marketing and commercial quality control of cherries” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston Respublikasi hududida rasmiy tarqatish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishlidir

STANDARTLAR INSTITUTI #UGKCNUAKAY - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Qishloq xo‘jaligi sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruh

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa iqtisodiy komissiyasining Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati bo‘yicha ishchi guruhi tomonidan ishlab chiqilgan tijorat standartlari xalqaro savdoni rivojlantirishga, yuqori sifatli mahsulot ishlab chiqarishni rag‘batlantirishga, ishlab chiqaruvchilarning rentabelligini oshirishga hamda iste’molchilar manfaatlarini himoya qilishga xizmat qiladi.

UNECE standartlaridan hukumat organlari, ishlab chiqaruvchilar, savdogarlar, importerlar va eksporterlar, shuningdek boshqa xalqaro tashkilotlar foydalanadi. Ular yangi meva va sabzavotlar, quruq va quritilgan mevalar, urug‘lik kartoshka, go‘sht, kesilgan gullar, tuxum va tuxum mahsulotlarini o‘z ichiga olgan keng turdagi qishloq xo‘jaligi mahsulotlariga tatbiq etiladi.

Gilos bo‘yicha mazkur qayta ko‘rib chiqilgan standart ECE/CTCS/WP.7/2019/4 hujjati asosida qayta ko‘rib chiqilgan va Ishchi guruhning 75-sessiyasida qabul qilingan.

Standart 2017-yilgi Yagona standart tuzilmasi (Standard Layout) ga muvofiqlashtirilgan.

Ushbu standartni talqin qilish yoki qo‘llashda tushunmovchiliklar yuzaga kelganda standartning asli yozilgan tillarining biridan foydalanish tavsiya etiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #UGKCNUAKAY - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

GILOSNI SOTISH VA UNING SIFATINI NAZORAT QILISH STANDARTI

СТАНДАРТ, КАСАЮЩИЙСЯ МАРКЕТИНГА И КОММЕРЧЕСКОГО КОНТРОЛЯ КАЧЕСТВА ВИШНИ

STANDARD CONCERNING THE MARKETING AND COMMERCIAL QUALITY CONTROL OF CHERRIES

Amalga kiritish sanasi 25.03.2026

I Mahsulotni aniqlash

Ushbu standart Prunus avium (L.) L. va Prunus cerasus L. turlariga mansub madaniy navlardan olingan hamda ularning gibridlariga kiruvchi, iste’molchiga yangi holatda yetkazib beriladigan giloslarga nisbatan tatbiq etiladi, sanoat maqsadida qayta ishlash uchun mo‘ljallangan giloslar mazkur standart doirasiga kirmaydi.

II Sifatga oid talablar

Mazkur standartning maqsadi gilosni tayyorlash va qadoqlashdan keyingi sifat talablarini belgilashdan iborat.

Eksportdan keyingi bosqichlarda standart qo‘llanilganda, mahsulotlar standart talablari nuqtayi nazaridan quyidagilarni namoyon etishi mumkin:

- yangi holati va shiradorligini biroz yo‘qotishi;
- "Ekstra" sinfidan tashqari boshqa navlarga mansub mahsulotlarda, ularning rivojlanishi va tez buziluvchanlik xususiyati sababli, biroz sifat pasayishi kuzatilishi.

Mahsulot egasi yoki sotuvchi gilosni faqat ushbu standart talablariga muvofiq holda namoyish etishi, sotuvga taklif qilishi, yetkazib berishi yoki boshqa shaklda realizatsiya qilishi mumkin. Standartga muvofiqlik uchun egasi/sotuvchi javobgar hisoblanadi.

A. Minimal talablar

Barcha navlardagi giloslar, har bir nav uchun belgilangan maxsus qoidalar va ruxsat etilgan qo‘yimlar hisobga olingan holda, quyidagi talablarga javob berishi lozim:

- shikastlanmagan bo‘lishi kerak; bandining yo‘qligi, agar po‘sti shikastlanmagan va kuchli sharbat ajralishi kuzatilmasa, nuqson hisoblanmaydi;
- sifatli bo‘lishi kerak; chirigan yoki iste’mol uchun yaroqsiz holga kelgan mahsulotga yo‘l qo‘yilmaydi;
- toza bo‘lishi, ko‘zga ko‘rinadigan begona moddalar deyarli yo‘q bo‘lishi;
- yangidek ko‘rinishda bo‘lishi;
- zararkunandalardan deyarli xoli bo‘lishi;
- zararkunandalar yetkazgan shikastlarsiz bo‘lishi;
- naviga xos ravishda qattiq bo‘lishi;
- me’yordan ortiq tashqi namlikdan xoli bo‘lishi;
- har qanday begona hid va/yoki mazasiz bo‘lishi kerak.

STANDARTLAR INSTITUTI #UGKCNUAKAY - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Giloslarning rivojlanish darajasi va holati quyidagicha bo‘lishi kerak:

- tashish, ortish va tushirish jarayonlariga bardosh bera olishi;
- belgilangan manzilga qoniqarli holatda yetib borsin.

B. Yetilish talablari

Giloslar yetarlicha rivojlangan bo‘lishi va qoniqarli darajada yetilgan va/yoki pishgan bo‘lishi kerak.

C. Tasniflash

Giloslar quyida belgilanganidek uchta sinfga ajratiladi:

(i) “Ektra” sinf Ushbu sinfdagi giloslar yuqori sifatli bo‘lishi lozim. Ular navga xos xususiyatlarga ega bo‘lishi kerak. Ular nuqsonlardan xoli bo‘lishi kerak, biroq mahsulotning umumiy ko‘rinishi, sifati, saqlanish sifati va qadoqdagi ko‘rinishiga ta’sir qilmaydigan juda yengil yuzaki nuqsonlarga ruxsat etiladi.

(ii) I sinf Ushbu sinfdagi giloslar yaxshi sifatli bo‘lishi kerak. Ular navga xos xususiyatlarga ega bo‘lishi kerak. Quyidagi yengil nuqsonlarga ruxsat etilishi mumkin, biroq ular mahsulotning umumiy ko‘rinishi, sifati, saqlanish sifati va qadoqdagi ko‘rinishiga ta’sir qilmasligi kerak:

- shakldagi ozgina nuqson;
- rangdagi ozgina nuqsonlar.

(iii) II sinf Ushbu sinf yuqori sinflarga kiritilishga yaroqsiz, biroq yuqorida belgilangan minimal talablarga javob beradigan giloslarni o‘z ichiga oladi.

Quyidagi nuqsonlarga ruxsat etilishi mumkin, biroq giloslar sifat, saqlanish sifati va taqdim etilishi jihatdan o‘zining asosiy xususiyatlarini saqlab qolishi kerak:

- shakldagi nuqsonlar;
- rangdagi nuqsonlar;
- kichik, bitib ketgan yuzaki yorilishlar.

III O‘lchamga oid qoidalar

O‘lcham ekvatorial kesimning maksimal diametri bo‘yicha aniqlanadi. Minimal o‘lcham quyidagicha belgilangan:

- “Extra” sinfidagi *Picota* turi uchun — 20 mm;
- “Extra” sinfidagi boshqa navlar uchun — 22 mm;
- I va II sinflar uchun — 17 mm.

IV Ruxsat etilgan og‘ishlarga oid qoidalar

Bozorning barcha bosqichlarida, ko‘rsatilgan[1] sinf talablariga javob bermaydigan mahsulotlar uchun sifat va o‘lcham bo‘yicha ma’lum darajadagi og‘ishlarga har bir to‘pda ruxsat etiladi.

---

[1] Muvofiqlik tekshiruvi birlamchi yoki murakkab namunalarni baholash orqali amalga oshiriladi. Bu tekshiruv tasodifiy tanlab olingan namunalar sifati butun to‘p sifatini aks ettiradi, degan tamoyilga asoslanadi.

STANDARTLAR INSTITUTI #UGKCNUAKAY - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Muvofiqlikni tekshirish bo‘yicha IQHT (Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti) amaliy qoidalarini qo‘llash nafaqat jo‘natish bosqichlarida, balki oziq-ovqat mahsulotlari chakana savdosining ulgurji-taqsimlash markazlari va omborxonalarida ham, shuningdek operatorlar tomonidan ham tavsiya etiladi.

A. Sifat bo‘yicha ruxsat etilgan og‘ishlar

(i) “Extra” sinf umumiy hisobda, sinf talablari bajarilmagan, biroq I sinf talablariga javob beradigan giloslarning soni yoki og‘irligi bo‘yicha 5 foizgacha ruxsat etiladi. Ushbu og‘ish doirasida jami 0,5 foizdan ortiq bo‘lmagan miqdorda II sinf sifat talablariga javob beradigan mahsulotlarga, hamda 2 foizdan ortiq bo‘lmagan miqdorda yorilgan va/yoki qurtlagan mevalarga ruxsat etiladi.

(ii) I sinf umumiy hisobda, sinf talablari bajarilmagan, biroq II sinf talablariga javob beradigan giloslarning soni yoki og‘irligi bo‘yicha 10 foizgacha ruxsat etiladi. Ushbu og‘ish doirasida jami 1 foizdan ortiq bo‘lmagan miqdorda II sinf sifat talablariga ham, minimal talablariga ham javob bermaydigan yoki chirigan mahsulotlarga, hamda 4 foizdan ortiq bo‘lmagan miqdorda yorilgan va/yoki qurtlagan mevalarga ruxsat etiladi.

(iii) II sinf umumiy hisobda, sinf talablari ham, minimal talablar ham bajarilmagan giloslarning soni yoki og‘irligi bo‘yicha 10 foizgacha ruxsat etiladi. Ushbu og‘ish doirasida jami 4 foizdan ortiq bo‘lmagan miqdorda ortiqcha pishgan, yorilgan yoki qurtlagan mevalar, shuningdek chirigan mahsulotlarga ruxsat etiladi.

B. O‘lcham bo‘yicha ruxsat etilgan og‘ishlar

Barcha sinflar uchun: o‘lcham talablari bajarilmagan giloslarning soni yoki og‘irligi bo‘yicha umumiy 10 foizgacha ruxsat etiladi.

V. Taqdim etishga oid qoidalar

A. Bir xillik

Har bir qadoqning tarkibi bir xil bo‘lishi va faqat bir xil kelib chiqish, nav va sifatga ega giloslarni o‘z ichiga olishi lozim. Mevalar o‘lcham jihatidan yetarlicha bir xillikka ega bo‘lishi kerak. Bundan tashqari, “Extra” sinfidagi giloslar rang va pishganlik darajasi bo‘yicha bir xil bo‘lishi kerak. Qadoq tarkibining ko‘rinib turgan qismi butun tarkibni ifodalashi lozim.

B. Qadoqlash

Giloslar mahsulotni to‘g‘ri himoya qiladigan tarzda qadoqlanishi kerak. Qadoq ichida ishlatiladigan materiallar toza bo‘lishi va mahsulotga tashqi yoki ichki shikast yetkazmaydigan sifatga ega bo‘lishi lozim. Savdo belgilari tushirilgan qog‘oz yoki tamg‘alardan foydalanishga ruxsat etiladi, biroq bosma yoki yorliqlar zaharli bo‘lmagan siyoh yoki elim bilan bajarilgan bo‘lishi kerak. Mahsulotga alohida yopishtiriladigan stikerlar olib tashlanganda ko‘rinadigan elim izlarini qoldirmasligi va po‘stloqqa shikast yetkazmasligi lozim. Qadoqlar har qanday begona moddadan xoli bo‘lishi kerak.

STANDARTLAR INSTITUTI #UGKCNUAKAY - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

VI. Tamg‘alashga oid qoidalar

Har bir qadoqda[2] quyidagi ma’lumotlar bir tomonda guruhlangan holda, o‘qilishi oson va o‘chmas tarzda yozilgan hamda tashqaridan ko‘rinadigan bo‘lishi kerak:

A. Identifikatsiya

Qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi/eksport qiluvchi: Nom va jismoniy manzil (masalan, ko‘cha/shahar/hudud/pochta indeksi va, agar kelib chiqish mamlakatidan farq qilsa, mamlakat) yoki milliy vakolatli[3] organ tomonidan rasmiy tan olingan kod belgisi, agar bunday tizimni qo‘llaydigan mamlakat UNECE Kod Belgilari reyestrida[4] ro‘yxatga olingan bo‘lsa. Agar ko‘cha manzili mavjud bo‘lmasa, jismoniy manzil xo‘jalik yoki korxona nomi, eng yaqin qishloq, shahar, hudud va pochta indeksi orqali shakllantirilishi mumkin; yoki GPS koordinatalari va pochta qutisi manzili eng yaqin shahar, hudud va mamlakat bilan birgalikda jismoniy manzil[5] sifatida qabul qilinadi.

B. Mahsulotning xususiyati

- “Gilos” — agar qadoq tarkibi tashqaridan ko‘rinmasa;
- “Nordon gilos” — zarur hollarda;
- zarur hollarda— “Bandsiz gilos”, “Picota” yoki ekvivalent nom;
- Nav nomi (ixtiyoriy).

C. Mahsulotning kelib chiqishi

- Kelib chiqish[6] mamlakati va, ixtiyoriy ravishda, yetishtirilgan tuman yoki milliy, mintaqaviy yoki mahalliy joy nomi.

D. Tijorat tavsifnomalari

- Sinf;
- O‘lcham (ixtiyoriy).

---

[2] Ushbu tamg‘alashlash qoidalari mazkur ma’lumotlar ko‘rsatilgan o‘ramlardagi savdo paketlariga nisbatan qo‘llanilmaydi. Biroq, ular alohida taqdim etilgan savdo paketlari (oldindan qadoqlangan mahsulotlar) uchun amal qiladi.

[3] Ko‘pgina mamlakatlarning milliy qonunchiligi nom va manzilni aniq ko‘rsatishni talab qiladi. Ammo, kod belgisidan foydalanilganda, "qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi (yoki shunga o‘xshash qisqartmalar)" iborasi kod belgisi bilan bevosita bog‘liq holda ko‘rsatilishi, hamda kod belgisidan oldin, agar kelib chiqish mamlakati bo‘lmasa, tan oluvchi mamlakatning ISO 3166 (alfa-2) mamlakat/hudud kodi keltirilishi lozim.

[4] Quyidagi havolaga qarang: http://www.unece.org/trade/agr/codemarkregistry.html.

[5] Amerika Qo‘shma Shtatlari pochta qutisi manzilidan foydalanishga e’tiroz bildiradi, chunki bu obyektlarni tekshirishga yoki mahsulotni chaqirib olish zarur bo‘lganda tezkor choralar ko‘rishga to‘sqinlik qilishi mumkin. Bundan tashqari, bu qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi/eksportchi bilan bog‘liq milliy tamg‘alash talablarining bir qismi hisoblanmaydi.

[6] To‘liq yoki keng tarqalgan nom ko‘rsatilishi kerak.

E. Rasmiy nazorat belgisi (ixtiyoriy)

Qabul qilingan: 1962-yil
So‘nggi qayta ko‘rib chiqilgan: 2022-yil
Moslashtirilgan: Standart tartib 2023-yil

STANDARTLAR INSTITUTI #UGKCNUAKAY - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI